

1. PŘIKÁZÁNÍ

Nebudeš mít bohů jiných přede mnou.

Tím se nám zapovídá, abychom se neobraceli jinam s důvěrou, jež má být cele složená na něho; abychom se jinam neutíkali o pomoc, a abychom jinam nepřenašeli chválu za jakékoliv dobro a ctnost, která přísluší jemu jedinému (Izai. 30, 20; 31, 1; Jerem. 2, 13 a 32.) Ano, spíše jej samého musíme tak nade všechno ctít a milovat, že jenom jej budeme uznávat za svého Boha a všechnu svou naději a důvěru upínati jenom k němu (1. Tim. 1, 17; 5. Mojž. 6, 4 n; 10, 12 n) a uvažovati, že od něho pochází všechno dobré, jež nás potkává a nepřipouštětí vůbec nic, čím by neměl být ctěn a vzýván (1. Kor. 10, 3). A netoliko že se musíme chovat tak, abychom dávali najevo slovem i postojem a vším zevním projevem, že nemáme jiného Boha, nýbrž abychom i dokazovali, že jsme takovými v myslí, v celém srdci a vším úsilím. Neboť nejen naše slovo a zevní skutky jsou zjevné před tváří Boží, nýbrž i nejvnitřnější záhyby srdce a nejtajnější myšlenky ducha jsou mu zjevný lépe a jistěji nežli nám (1. Paral. 28, 9).

2. PŘIKÁZÁNÍ

*Neučiniš sobě rytiny ani jakého podobenství těch věcí, které jsou na nebi svrchu, ani těch, které jsou na zemi dole, ani těch, které jsou ve vodách pod zemí.
Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti.*

To znamená, že všechno uctívání a klanění přísluší jedinému Bohu. A poněvadž je nepostížitelný, netělesný a neviditelný a všechno tak obsáhne, že nemůže být na žádném místě uzavřen, nesmíme ani snít o tom, že by mohl být vyjádřen nějakou podobou nebo představován jakýmkoli obrazem, ani nesmíme uctívat modly, jako by byly podobenstvím Božím. Ano, raději se musíme Bohu, který jest duch, klaněti v duchu a v pravdě (5. Mojž. 6, 16; 10, 12; 1. Král. 8, 27; Jan 1, 18; 1. Tim. 1, 17;

Jan 4, 24). První přikázání tedy říká, že Bůh jest jeden, mimo nějž není dovoleno na žádné jiné bohy myslit ani je za bohy mít. Toto přikázání učí, jakým on sám je a jakým způsobem uctívání musí být vyvyšován, abychom se neodvážili přibásňovati mu něco tělesného nebo jej samého podrobovati našim smyslům, jako by mohl býti postižen naší hloupou hlavou anebo si jej nějakým způsobem zobrazovati. Tomu nechť věnují pozornost ti, kteří se opovažují pod ubohou záminkou obhajovati prokleté modlářství, jímž bylo pravé náboženství po mnoho dřívějších věků znešvařeno a podvráceno. Říkají, že obrazy nejsou pokládány za bohy. Avšak Židé nebyli tak zcela bezmyslenkovití, aby si nepamatovali, že to byl Bůh, jehož rukou byli vyvedeni z Egypta, dříve než si učinili tele. Ani nesmíme pokládati pohany za tak hloupé, že by nerozuměli, že Bůh jest něco jiného než dříví nebo kamení. Měnili totiž libovolně obrazy, ale v duchu podržovali stále tytéž bohy. A bylo mnoho obrazů věnováno jednomu bohu a přece si nenamlouvali, že je tolik bohů, kolik obrazů. Mimoto zasvěcovali denně nové obrazy a přece si nemysleli, že dělají nové bohy. Co tedy? Všichni modláři, ať už židovští nebo pohanští, byli přesvědčeni, že Bůh je takový, jaký jej pojala marnost jejich myslí. K této marnosti byla připojena nešlechternost: jak si jej uvnitř představovali, tak jej vyjadřovali navenek. Mysl tedy modlu zplodila a ruka ji zrodila. Nicméně zrovna jako Židé se domnívali, že uctívají v takových obrazech věčného Boha, jediného a pravého Pána nebes a země, tak i pohané si mysleli, že uctívají své, třebaže falešné bohy, o nichž si přece namlouvali, že bydlí v nebi. Při tom nevěřili, že jest jim Bůh blízký, neukázal-li se tělesně přítomným. Aby vyhověli této zaslepené touze, udělali si znamení věřice, že v nich se bude Bůh vznášet před jejich tělesnými očima. Avšak když se domnívali, že v těch znameních vidí Boha, také ho v nich uctívali. Konečně jsouce k nim cele připoutáni i duchem i očima, stávali se více a více tupými a jako by v obrazech bylo něco božského, začali se jich hroziti a je obdivovati. Ti, kdo tvrdí, že se to dříve nedělo, a že se to ani za naší paměti neděje, nestydatě lžou. Pročpak padají před nimi na kolena? Proč se obracejí k nim jakoby k uším Božím, když se chtějí modliti? Proč se bijí za ně až na život

a na smrt, jakoby za oltáře a krby, takže by snáze snesli, aby jim byl vyrván jediný Bůh, nežli jejich modly? A přece ještě nevypočítávám těch hrubých lidských omylů, jež jsou téměř nekonečné a jež se zmocnily srdci skoro všech lidí; toliko naznačuji to, co oni sami vyznávají, když se chtějí nejvíce očistiti od modlářství. Říkají: My je nenazýváme svými bohy. Ani oni, ať už Židé nebo pohané, je nenazývali bohy, nýbrž jen znamenými a obrazy bohů. A přece proroci a všechna Písma jim nepřestávali předhazovat smilnění s dřevem a s kamenem, a to jen pro to, co dělají denně ti, kteří chtějí platiti za křesťany, že totiž tělesně uctívali Boha ve dřevě a v kameni (5. Mojž. 32, 18 n; Izai. 40, 18 n; Jerem: 2, 27; Ezech. 6, 13; Abak. 2, 18 n).

Jejich posledním útočištěm jest, že říkají: To jsou knihy pro nevědomce. Ať už to připustíme (ačkoliv je to zcela nicotné povídání, poněvadž je více než jisto, že jich nestavějí za jiným účelem, než aby byly vzývány), přece nevidím, jaký užitek mohou přinést obrazy nevědomcům, obzvláště ty, jimiž chtějí zobraziti Boha, leda že z nich učiní lidi, kteří budou chápat Boha po lidsku. A co jiného jsou obrazy, jež stavějí svatým, než příklady nejzkaženější zhýralosti a nemravnosti. Kdyby se chtěl někdo řídit podle nich, zda by nezasluhoval, aby byl zbit? Vždyť nevěstince ukazují cudněji a skromněji vyšňořené nevěstky, nežli chrámy ukazují ty, o nichž chtějí, aby představovaly obrazy panen. Nechť tedy své obrazy upraví aspoň o něco slušněji, aby mohli alespoň s trochou bohabojnosti lháti, že to jsou knihy jakési svatosti. Avšak i tehdy odpovíme, že to není správný způsob, jak poučovati Boží lid, jehož chtěl Pán vzdělati daleko jiným učením než těmito smyšlenkami. Kázání svého slova předložil Bůh jako učení společné pro všechny lidi. K čemu tedy bylo potřebí stavět tolik křížů dřevěných, kamenných a také stříbrných i zlatých, kdyby bylo často zdůrazňováno to, že Kristus byl vydán za naše přestoupení, aby nesl na kříži naše zlořečenství a smyl naše hříchy? Z toho jediného slova mohli se více naučiti nežli z tisíce křížů dřevěných nebo kamenných. Neboť nazlaté a stříbrné kříže připínají lakomí lidé mysl a oči mnohem pevněji, nežli na kterékoli Boží slovo. A koho, prosím, nazývají nevědomci? Samozřejmě že ty, jež Pán uznává za poučené Bohem (Jan 6, 45).

Ejhle — nesrovnatelná cena obrazů, která se nedá nahraditi ničím rovnocenným! Ale aby Bůh tím zřetelněji oznámil, jak přísně bude stíhati všechnu nevěrnost a modlářství, připojil k těmto dvěma příkázáním: že on jest *Hospodin Bůh náš, silný a horlivý, navštěvující nepravost otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteří nenávidí jeho jméno a činící milosrdenství nad tisíci těmi, kteří ho milují a ostříhají příkázání jeho*. To je ovšem právě tolik, jako kdyby řekl, že on jest jediný, na němž musíme viseti, že nemůže snésti společníka, že také pomstí svou velebnost a slávu, jestliže ji někdo přenese na rytiny nebo jiné věci, a to nikoliv jednou, nýbrž na otcích, na synech i na vnucích, to jest v kterékoli době. Právě tak jako zase věčně prokazuje své milosrdenství a dobrotu těm, kteří ho milují a zachovávají jeho zákon.

3. PŘÍKÁZÁNÍ

Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo.

Smysl příkázání jest tento: Poněvadž máme Boha ctíti a milovati, nesmíme jeho přesvaté jméno žádným způsobem zneužívati, naopak spíše jej máme pro jeho svatost nade všecko velebiti, v každé věci jak příznivé, tak nepříznivé oslavovati, celou duší jej hledati a za všecko jemu děkovati, čeho se nám z jeho ruky dostává. Sumou: Máme se úzkostlivě vystříhati vši urážky a rouhání proti němu, abychom jej jinak nejmenovali, ani jinak o něm nemluvili, než jak se sluší na jeho vyvýšenou velebnost, a abychom jeho svatého jména neužívali v žádných jiných případech než v těch, které on sám chtěl: to by totiž bylo znesvěcení a znečištění (3. Mojž. 20, 7 n; 5. Mojž. 18, 9 n). Jako to činí ti, kteří z onoho jména dělají nástroj vyvolávání mrtvých, čarodějství, hrozných proklínání, nedovolených vyhánění ďábla a jiných bezbožných pověr. Pokud však jde o svědectví a přísahy, nesmíme při žádném podvodu vzývati toto svaté jméno, neboť věčná pravda nemůže být zneuctěna huře, než je-li volána za svědka lži; ko-